نگاه

روزهای سخت فعالان بورس ایران

احسان سرمدفر

● این‌روزها اقتصاد ایران در حال دست‌وپنجه نرم‌کردن با مشکلات بزرگی است که علایم آن را می‌توان به روشنی در بازار بورس مشاهده کرد. از نگاه تکنیکال، افت شاخص از مقدار ۷۰هزار یک رویداد مهم محسوب می‌شود چراکه جرقه‌های شروع یک روند صعودی با بالارفتن شاخص تا محدوده ۷۶هزار (درست پیش از اعلام نتیجه مذاکرات هسته‌ای سوم‌آذر)، با شکستن این خط روند و نزول از کف قبلی خاموش شد. به این ترتیب می‌توان تمامی عوامل حیاتی زمینه‌ساز برای بهبود افق سرمایه‌گذاری در بورس را در وضعیت وارونه ارزیابی کرد؛ عواملی چون قیمت نفت، نرخ بهره بانکی، ناکارایی ساختاری بازار سرمایه، وجود شکاف در سیستم بانکی و نظام پولی کشور و رکود تورمی در بازار.

نفت

بخش زیادی از درآمد کشور ما از طریق نفت تامین می‌شود که به‌طور مستقیم تعیین‌کننده قدرت خرید (تقاضا) هم در بخش خصوصی و هم در بخش دولتی است؛ بنابراین یکی از اصلی‌ترین عوامل موثر روی تقاضا برای کالاهای تولیدشده توسط شرکت‌ها را درآمدهای نفتی تعیین می‌کند. به‌علاوه اینکه مجموعه شرکت‌های پتروشیمی و پالایشگاه‌ها، سرمایه‌گذاری‌های محصولات شیمیایی و شرکت‌های وابسته چیزی حدود ۶۰درصد بورس کشور را تشکیل می‌دهند. بنابراین بورس ایران وابستگی شدید و رابطه بسیار تنگاتنگی با قیمت نفت دارد. آنچه امروز در غالب کاهش قیمت نفت مشاهده می‌شود مجموعه عواملی است که علایم بسیاری از آنها پیش‌تر از این مشاهده شده بود. در ذیل به چندنمونه از این عوامل اشاره شده است:

۱- نفت و گاز شیل

کشور آمریکا با سرمایه‌گذاری روی ظرفیت‌ها و استعدادهای خود و کشورهایی همچون ایران تمام تلاش خود را در این سالیان معطوف به یافتن راهی برای استخراج نفت و گاز با هزینه کمتر از ذخایر عظیم «شیل‌اویل» و «شیل‌گس» کرد که امروز به تهدیدی جدی برای کشورهای با اقتصاد متکی به نفت محسوب می‌شود (افزایش عرضه نفت توسط آمریکا). استعدادهایی که کشور ایران تا مقاطع بالای علمی برای آنها هزینه می‌کند ولی ظرفیت استفاده از آنها را ندارد. به این ترتیب ما در زمینه علمی هزینه‌ای می‌کنیم که در نهایت به ضرر خودمان تمام می‌شود.

۲- اقتصاد چین

رشد اقتصادی چین در سال۲۰۰۷ و پس از یک دوره طلایی رشد از آغاز سال۲۰۰۰ به ۱۴/۱درصد رسید اما با شروع بحران اقتصادی۲۰۰۸ دوران افول آن آغاز شد به‌طوری‌که این مقدار در سال‌های۲۰۱۰ تا۲۰۱۴ به‌ترتیب ۱۰/۴، ۹/۳، ۷/۷ و ۷/۷درصد بوده است. اقتصاد چین به‌عنوان دومین مصرف‌کننده نفت‌خام در دنیا با مصرف روزانه ۱۰میلیون‌بشکه نفت‌خام (پس از آمریکا با مصرف روزانه ۲۰میلیون‌بشکه) تاثیر زیادی روی تقاضا برای نفت‌خام دارد. پیش‌بینی می‌شود رشد تقاضای کشور چین برای نفت‌خام در سال آینده یک‌درصد کمتر از سال۲۰۱۴ باشد.

۳- عرضه نفت توسط اعضای اوپک

در مجموع حدود ۴۰درصد نفت دنیا توسط اعضای اوپک تامین می‌شود؛ بنابراین تصمیمات اعضای اوپک به‌خصوص عربستان (به‌عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده نفت در دنیا) در زمینه تولید نفت‌خام تاثیر مستقیم روی قیمت آن دارد. در پی تصمیمات اخیر اوپک مبنی‌بر عدم‌کاهش تولیدات نفت‌خام و به نتیجه نرسیدن اعضا در یافتن راهکاری مناسب برای ایجاد تعادل در بازار به‌نحوی که حداکثر سود ممکن را برای همه اعضا به ارمغان آورد، قیمت نفت به روند نزولی خود شدت بخشید.

نرخ بهره بانکی

وقتی از رکود صحبت می‌کنیم در طرف مقابل آن بحث تورم و نرخ بهره بانکی مطرح می‌شود. در علم اقتصاد رکود و تورم در دوکفه ترازویی قرار دارند که سبک‌شدن هریک بدون رشد واقعی یک اقتصاد منجر به سنگینی دیگری می‌شود. طی چندماه اخیر کشور ما در پی سیاست‌های انقباضی دولت برای مهار تورم در وضعیت رکود تورمی قرار گرفته است. در این شرایط تولیدکنندگان هم به‌دلیل وجود تورم مشکل تامین مالی برای تولید دارند و هم به‌دلیل رکود مشکل در فروش کالاهای خود و به‌تبع آن عدم‌وجود نقدینگی دارند. حال اگر در چنین شرایطی نرخ بهره بانکی (۲۲درصد) از تورم هم بالاتر باشد (۱۵درصد) همزمان نرخ بازده مورد انتظار سرمایه‌گذاری برای تولید بالاتر می‌رود و تمایل به تولید کم می‌شود. به عبارت دیگر در چنین شرایطی به‌خصوص وقتی جو بازار منفی باشد افراد ترجیح می‌دهند در بانک و بدون‌ریسک سرمایه‌گذاری کنند.

ناکارایی ساختاری بازار سرمایه

در این بین رویدادهای گاه‌به‌گاه در مورد یک‌سهم منجر به ایجاد صف در آن می‌شود که این صف‌ها خواه صف خرید باشند یا فروش، نشانی برای دیگر سهامداران می‌شود تا به جمع افراد در صف اضافه شوند.

ادامه در صفحه ۱۵

عضو ناظر بر ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی در گفت‌وگو با «شرق»:

پرونده‌ای در ستاد مطرح نیست

۶۰درصد فسادها از بانک‌ها ناشی می‌شود

زهرا مهدور: هر دهه از تاریخ ایران با نام یک فساد و اختلاس بزرگ عجین شده است. روزگاری در دهه۷۰، اختلاس موسوم به ۱۲۳میلیاردی از بانک‌صادرات با محوریت‌فردی به‌نام فاضل خداداد، لقب بزرگ‌ترین اختلاس در تاریخ ایران را از آن خود کرد. دیری نگذشت که دهه۸۰ هم با جنجالی‌ترین پرونده فساد اقتصادی تحت‌عنوان پرونده شهرام جزایری پرآوازه شد. اما دهه۹۰ با سه پرونده پرسروصدای اختلاس سه هزار میلیاردی، پرونده بابک زنجانی و فساد ۱۲ هزار میلیاردی در شبکه بانکی گوی سبقت را از دهه‌های ۷۰ و ۸۰ ایران ربود. با نیم‌نگاهی به ماجرای فسادهای بزرگ در ایران می‌توان به این نکته رسید که در تمام فسادهای بزرگ، این شبکه بانکی کشور است که از خود ردپا به‌جا گذاشته و در دفاع از خود، مقصر شکل‌گیری این فسادها را وجود مقررات کهنه و بعضا خلأهای قانونی معرفی می‌کند. حالا با وقوع فساد موسوم به ۱۲هزار میلیاردی زنگ خطری برای شبکه بانکی کشور به صدا درآمده که تا دیرتر نشده باید به فکر اعاده حیثیت از خود باشد. نکته قابل توجه دیگر که در آسیب‌شناسی فسادهای موجود در ایران به آن باید اشاره داشت، این است که هیچ یک از تخلفات و فسادهای بزرگ بدون وجود یک حامی قدرتمند و صاحب نفوذ امکان وقوع نداشته. سید رمضان شجاعی کیاسری، عضو ناظر مجلس در ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی طی مصاحبه‌ای مشروح با روزنامه «شرق» این نکته را تایید و مورد تاکید قرار می‌دهد که پشت صحنه همه تخلفات و فسادها در ایران، سفارشات و حمایت مقامات‌دولتی نهفته است و بس...

عکس: رئوفه رستمی، شرق

آقای شجاعی‌کیاسری ابتدا در مورد نحوه فعالیت ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی توضیح دهید و سپس بفرمایید که هم‌اینک چند پرونده فساد در این ستاد وجود دارد؟

ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی، ترکیبی از نمایندگان و نواب رییس مجلس، معاون اول رییس‌جمهور، وزرای اطلاعات، اقتصاد و دادگستری، معاون‌اول رییس قوه‌قضاییه، رییس سازمان بازرسی و دادستان تهران است که در واقع مرکز هماهنگی قوای سه‌گانه برای مبارزه با مفاسد اقتصادی است. در این ستاد، تصمیمات پرونده‌ای نیست بلکه نحوه مبارزه و چگونگی مبارزه با یک‌پدیده بررسی می‌شود. در واقع مباحث کلانی مانند جلوگیری از ایجاد مفسده در بانک‌ها، تعطیلی زمین‌خواری، رانت‌خواری، رشوه‌گیری و همچنین اختلاس در دستگاه‌ها مطرح و بررسی می‌شود.

هم‌اکنون مهم‌ترین پرونده‌هایی که در ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی مطرح است، چیست؟

پرونده‌ای در ستاد مطرح نیست.

مگر می‌شود پرونده‌ای در ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی مطرح نباشد؟ پس این همه اخبار از بررسی پرونده‌های بانک و بیمه‌ای در ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی از کجا بیرون می‌آید؟

در این ستاد مصادیق مطرح و راجع‌به آنها بحث می‌شود.

شما راجع‌به همان مصادیق صحبت کنید. اگرچه ما اسم آن مصادیق را پرونده می‌گذاریم.

نمی‌شود. چون هنوز رسیدگی‌ها تمام نشده، بعد هم ما نمی‌توانیم اسم بیاوریم، چراکه دستگاه قضایی باید برای آنها رای صادر کند و اتفاقا خود دستگاه قضایی هم اسم آنها را اعلام کند.

اما هرچندوقت یک‌بار خبرهایی درباره فسادهای موجود در بازارهای مالی از سوی ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی به بیرون درز پیدا می‌کند. در مورد علت شکل‌گیری مفسده‌های متعدد اقتصادی در بانک‌ها، شرکت‌های بیمه‌ای و وزارتخانه‌ها توضیح دهید.

ما اشکالات فراوانی در قانون بانک‌ها داریم چون این قانون متعلق به صدسال پیش است. ما نحوه نظارت بانک‌مرکزی را ضعیف می‌دانیم که بخشی از آن به‌دلیل نبود قانون صحیح و تداخل در امور صورت می‌گیرد. در مورد صنعت بیمه هم با چنین معضلی روبه‌رو هستیم که سازمان بیمه مرکزی هم نظارت دقیق ندارد.

شما می‌گویید ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی از نحوه نظارت بانک‌مرکزی و بیمه مرکزی رضایت کافی ندارد. پاسخ این دو نهاد به اخطاریه و تذکرات شما در مورد تشدید نظارت‌ها چیست؟

رییس‌کل بانک‌مرکزی هم در جلسات ستاد حضور دارد. ایشان معتقدند بخشی از مفسده‌ها به‌دلیل عدم‌جامعیت قوانین شکل می‌گیرد درحالی‌که اگر این‌طور است؛ اصل بر پیشنهاد لایحه از طرف دولت است. اصلاح قوانین هم باید با پیشنهاد دولت باشد چون مجلس اصل را بر این می‌گذارد که پیشنهادهای لایحه دولت را به قانون تبدیل کند.

باوجود اینکه شما می‌فرمایید ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی اجازه ندارد تا زمانی‌که رسیدگی‌ها تمام نشده اسم بنگاه یا پرونده‌ای را در جامعه اعلام کند و تنها قوه‌قضاییه این حق را دارد که نام آنها را برای روشن‌شدن اذهان عمومی اعلام کند، چندوقت پیش شاهد بودید که از قول یکی از اعضای ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی موضوع جنجال‌برانگیز انحلال یک بانک یا موسسه پولی مطرح شد. در مورد ماجرای انحلال توضیحات تکمیلی به ما ارایه دهید.

ما در مورد انحلال نمی‌توانیم مصداقا اسم یک بانک یا موسسه پولی را بیاوریم اما در فرآیند رسیدگی‌ها آن‌هم براساس معیارها و ضوابط موجود ممکن است چنین اتفاقی بیفتد که بانکی منحل شود ولی الان نمی‌توانیم بگوییم که برای کدام بانک یا موسسه این اتفاق خواهد افتاد. ممکن است خلاف ضوابط و قوانین بانکداری، بانک یا موسسه پولی شکل گرفته باشد یا فعالیت کند. در این صورت بعید نیست در روند رسیدگی جدید از این دست اتفاق‌ها بیفتد اما در زمینه انحلال ما هنوز به مصداق در مورد کدام بانک یا موسسه پولی نرسیدیم و همچنان این مساله در دست بررسی است.

بالاخره خبر آقای یوسفیان‌ملا عضو ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی در مورد انحلال یک بانک یا موسسه پولی درست بوده یا خیر؟

بله، احتمال انحلال وجود دارد.

چطور در زمانی‌که هنوز بانک موردنظر برای انحلال مشخص نشده و طبق گفته شما به مصداق انحلال نرسیدید، اعضای ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی می‌توانند تا به این اندازه مردم را با انتشار چنین خبری نگران کنند. آقای یوسفیان‌ملا اولین‌بار خبر انحلال بانک خصوصی را در آینده‌ای نزدیک اعلام کردند و بلافاصله بعد از چندروز گفتند که منظور من موسسه پولی بوده، نه بانک؛ در صورتی‌که یک‌نماینده مجلس آن‌هم حقوقدان قطعا فرق میان بانک و موسسه پولی را می‌داند. ایشان با قاطعیت و در کمال صراحت اعلام کرده بودند که یک‌موسسه پولی متخلف به‌زودی منحل می‌شود حتی ۱۷آذرماه را به‌عنوان تاریخ دقیق انحلال این بانک اعلام کرده بودند اما این اتفاق نیفتاد. چرا؟

ما هنوز به مصداق نرسیدیم اما روند رسیدگی‌ها بر این است که هربانک یا موسسه پولی که ضوابط اولیه تشکیل فعالیت بانکداری را رعایت نکرده باشد، در دستور کار ستاد برای این امر قرار بگیرد.

ادامه در صفحه ۱۵

خبر

عذرخواهی بانک‌مرکزی ترکیه از مردم به‌خاطر تورم

● **ایرنا:** موسسه آمار دولتی ترکیه، نرخ تورم این کشور در پایان سال‌گذشته میلادی را کمتر از میزان پیش‌بینی بانک‌مرکزی این کشور به‌میزان ۹درصد برآورد کرد و از نرخ تورم۸/۱۷درصدی خبر داد. بانک‌مرکزی ترکیه مصمم است نرخ‌تورم این کشور را دوباره به پنج‌درصد برساند. نرخ تورم ترکیه در سال۲۰۱۳میلادی با انحراف از هدف پنج‌درصدی و فراتر از تخمین‌های بانک‌مرکزی این کشور به مرز ۷/۵درصد رسید. این ناکامی باعث شد تا بانک‌مرکزی این کشور نامه عذرخواهی به دولت و ملت ترکیه بنویسد.

آیت‌الله مکارم‌شیرازی: مساله بانکداری در کشور باید حل شود

● **ایرنا:** آیت‌الله «ناصر مکارم‌شیرازی»، از مراجع‌تقلید گفت: مساله بانکداری در کشور باید حل شود و تا زمانی که این مساله حل نشود مشکلات اقتصادی کشور حل نخواهد شد. او در دیدار با مدیرعامل وکارکنان موسسه مالی و اعتباری‌کوثر با بیان اینکه بخش عمده مسایل اقتصادی کشور به بانک‌ها مربوط است، افزود: بانک‌ها بسیاری از اموال خود را که ناشی از سرمایه‌گذاری‌های مردم است به ساخت‌وساز تبدیل کرده‌اند که باید این ساخت‌وسازها تبدیل به سرمایه شده و در اقتصاد جاری شود. آیت‌الله مکارم‌شیرازی با بیان اینکه رییس بانک‌مرکزی از فعالیت موسسات بانکی‌غیرمجاز خبر می‌دهد، افزود: مسوول جلوگیری از فعالیت این موسسات، خود بانک‌مرکزی است. وی خواستار قاطعیت دولت بر فعالیت بانک‌ها شد و افزود: وضع بعضی از بانک‌ها مایه نگرانی شده است. وی با بیان اینکه مسایل بانکداری در کشور سر دراز دارد، افزود: وجود بانک در کشور امری ضروری است ولی اگر به این ضرورت درست عمل نشود تبدیل به یک آسیب در کشور می‌شود. وی از مسوولان بانک‌ها خواست تا سنت وام‌دادن، مخصوصا وام قرض‌الحسنه را عملیاتی کرده و در پرداخت وام‌های خود عقود اسلامی را رعایت کنند. آیت‌الله مکارم با انتقاد از برخی بانک‌ها و مردم که برای اخذ وام فاکتورهای صوری به بانک ارایه و برخی کارکنان بانک نیز آنان را به سمت ارایه این قبیل فاکتورها هدایت می‌کنند، افزود: وام‌ها باید جنبه اسلامی داشته باشند.

در ۳۴ سال گذشته

قاچاق کالا از ۱/۲ به ۲۵ میلیارد دلار رسید

رضا بهشتی

شرق: قاچاق کالا واقعیت تلخی است که همچنان ادامه داشته و خود جزیی از وصله ناچسب اقتصاد زیرزمینی ایران شده است. درآمد قاچاق پول کمی نیست و آنقدر اغواکننده است که نوجوانان ۱۰ و ۱۲ساله هم نیمکت‌ها را رها کنند وگوشه‌ای از جریان قاچاق شوند.

بیکاری، فقدان سرمایه‌گذاری در بخش‌های زیربنایی، سودآوری بالای کالای قاچاق در مقابل ریسک پایین آن، یارانه کالاها، تعرفه‌های گمرکی، کیفیت پایین کالاهای داخلی، بوروکراسی و ساختار اداری ناکارآمد و محرومیت ساکنان نقاط مرزی در کنار هزینه‌های هنگفت زندگی از انگیزه‌های اصلی روی‌آوردن به قاچاق است.

قاچاق کالا و ارز از جرایم اقتصادی و سازمان‌یافته‌ای است که گرچه در تمامی کشورها موضوعیت دارد اما در هیچ کشوری چون ایران با این ابعاد، پیچیدگی، حجم و تنوع دیده نمی‌شود.

امروزه در جهان موضوع قاچاق کالا تا حدود زیادی منتفی است ولی در کشور ما بنا به دلایل مختلف قاچاق کالا به‌عنوان یک معضل مطرح است. تدوین و تصویب نخستین قانون مبارزه با قاچاق با عنوان قانون مجازات مرتکبین قاچاق در سال۱۳۱۲ گواه ریشه‌داربودن مشکل در کشور ماست. با وجود اندیشه مبارزه با قاچاق از دهه‌های گذشته، مساله قاچاق کالا که بعدها قاچاق ارز هم با آن همراه شد ابعاد گسترده‌تر و پیچیده‌تری یافته است.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی و تاکید بر خودکفایی، قاچاق کالا نیز به عنوان آفت تولید داخلی بیش از پیش رخ نمود و ابعاد دیگری از تاثیرات مخرب آن بر اقتصاد، فرهنگ، امنیت اجتماعی و سیاسی کشور هویدا شد. قاچاق کالا بسان آفتی خزنده، تولید و اشتغال را تهدید کرد، سرمایه‌های کشور را فراری داد، مصرف‌زدگی را ترویج و امنیت اجتماعی را خدشه‌دار کرد. فساد اداری را گسترش داد و ده‌ها مصیبت دیگر برای جامعه پدید آورد تا جایی که رهبری نظام با احساس خطر این پدیده مزمن و روبه‌گسترش در سال۱۳۸۱ فرمان تشکیل کانون مرکزی مبارزه با قاچاق را صادر کردند.

در طول یک‌دهه از صدور فرمان مبارزه با قاچاق و تشکیل ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز، اقداماتی انجام گرفته و منابع مالی، فیزیکی و انسانی فراوان صرف شده است با وجود این حجم کالاهای قاچاق افزون‌تر، کالاهای قاچاق متنوع‌تر و ابتکار عمل در برابر شگردهای قاچاقچیان که در هرزمان پیچیده‌تر می‌شود از دست رفته است.

بنا بر اعلام مرکز پژوهش ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز، حجم قاچاق کالا و ارز از ۱/۲میلیارددلار در سال۱۳۵۸ به ۲۵میلیارددلار در سال۱۳۹۲ افزایش یافته که در این مدت رشد ۱۹۸۳درصدی داشته است. به‌عبارت دیگر حجم قاچاق در سال۹۲ به نسبت سال۵۸ حدود ۲۱برابر شده است. قاچاق در ۳۵سال پس از انقلاب رشد ۲۰برابری داشته است. نقطه اوج قاچاق به حدفاصل سال‌های۱۳۸۴ تا ۱۳۸۷ بازمی‌گردد که ظرف سه‌سال از شش‌میلیارددلار در سال۱۳۸۳ به ۱۹میلیارددلار در سال۱۳۸۷ می‌رسد. سردار محمدرضا نقدی، رییس سازمان بسیج مستضعفین و رییس ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز در دولت نهم دلیل افزایش قاچاق را عدم‌اراده دولت در مبارزه با قاچاق می‌داند. وی در مصاحبه اخیر با روزنامه جوان در تشریح اقداماتش در زمان تصدی ریاست ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز که قاچاق بیشترین درصد رشد را داشته است با تاکید بر عدم‌موافقت رییس دولت نهم با طرح مبارزه با قاچاق کالا و ارز ستاد می‌گوید؛ پیش از این همواره قوه‌قضاییه را زیر سوال می‌بردند که با افراد دستگیرشده برخورد قاطع نمی‌شود، گفتیم باید بدون قوه‌قضاییه قاچاق کالا را کنترل کنیم. اختیارات دولت را جمع‌آوری کردیم و آیین‌نامه‌ای نوشتیم که به تایید همه کارشناسان اقتصادی رسید و معاون اول بر آن صحه گذاشت ولی به تصویب رییس‌جمهور نرسید و عملیاتی نشد.

ادامه در صفحه ۱۵

LEON

Since 1960

Respecting you is our business.

تجربه لحظات گرم و صمیمی

در شعبه نیاوران

نیاوران: خیابان دکتر باهنر(نیاوران)
قبل از دوراهی دزاشیب
تلفن : ۲۲۷۲۴۲۰۰-۲۲۷۷۴۴۰۰

www.leon1960.com

Design: HGr. Rakshaei/ Photo: Amini